

Gospodar in gospođinja

LETO 1935

13. JUNIJA

STEV. 24

Potonke

Ob temle času — o binkoštih — je skoraj ni lepše cvetlice na vrtu nego je **potonka**. Stara znanka je to tudi po naših kmečkih vrtovih. Le žal, da vidimo navadno le tiste najpreprostejše sorte z zagorelo rdečim cvetom. Redko kje pa naletimo na novejše prekrasne sorte, ki cveto v najrazličnejših barvah in odtenkih in ki se odlikujejo tudi s prijetnim vonjem. Zato bo pa morebiti tej ali oni ljubiteljici lepega cvetja ustrezno, ako se nekoliko pomudimo pri tej cvetlici in vsaj v glavnih potezah opišemo njene lastnosti in vrline s posebnim ozirom na nove sorte.

Potonka je **trajnica**, ki ostane mnogo let na istem mestu in se razraste v ogromen grm. Ko se v rani pomladi svet le nekoliko ogreje, pa že pririjejo iz zemlje rdeči poganjki, ki se polagoma razvijejo v košat grm z mnogimi stebli, katerih vsako nosi po en ali po več cvetnih popov. Razcvitati se začne — kakor je pač pomlad — v drugi polovici maja in cvete potem tja daleč v junij. O binkoštih, kadar niso prav pre zgodaj, so potonke navadno v najlepšem cvetju. Imenujejo jih zato tudi binkoštnice. Ko rastlina ocvete, zbira čez poletje zalogo redivnih snovi za prihodnjo pomlad. To rezervo kopiči v mesnatih dolgim korenem podobnih koreninah. Tedaj jo je treba tudi pognojiti. Zelo hvaležna je za gnojnico, katere ni kmalu preveč. Na jesen listje s steblovjem vred odmrje in ga tik pri zemlji porežemo. Rastlina se nekako potegne za zimo v varno zavetje — v zemljo. V svojih koreninah je čez poletje nakopičila v obilici vseh potrebnih snovi, ki jih hrani za prihodnjo pomlad. Za mraz je skoro neobčutljiva. Naj zemlja še tako zmrzne, njenim koreninam to nič ne de. Komaj se zemlja otaja, se že prebude tudi korenine in brsti, ki so se naredili že jeseni, se začno razvijati in poganjki riti iz premle zemlje.

Potonka ostane, kakor rečeno, na mestu lahko dalje časa, vendar pa jo navadno presadimo na kakih 6—8 let. Ob tisti priliki razdelimo korenine lahko na več delov in tako rastlino razmnožujemo. Vsak kos korenine, ki ima le en sam brst (popek), lahko posadimo sam zase. Tekom let se razvije zopet v velik grm, ako mu stališče in zemlja ugajata. Presajamo zarana spomladi (marec, april). Z lopato dvignemo celo rastlino previdno iz zemlje, da se ne polomijo korenine. Prav tako previdno potem kopuče razdelimo na toliko delov, kakor je korenin, ki imajo dobro razvite brste. Rastlina namreč začne že februarja, marca pod zemljo brsteti in so brsti ob presajanju že dobro vidni. Zelo važno je, da posadimo korenine prav plitvo, to se pravi tako, da pride korenina navpično v zemljo in sicer tako globoko, da je brst v isti višini kakor površina zemlje, kamor sadimo.

Presajene in iz korenin razmnožene potonke izpočetka počasi rasto in ne cveto precej prvo leto. Toda, če so pravilno presajene in jim ne manjka hrane, se v par letih že lepo razvijejo in najkasneje tretje leto že cveto. Kdor bi pa sadil pregloboko in bi se ne brigal za gnojenje, bo zastoj čakal na cvetje.

Potonke so vohče zelo skromne rastline. Rasto v vsaki dobri vrtni zemlji. Ugaja jim pa seveda močna, globoko obdelana in zelo pregnojena zemlja. Gnojja jim ni nikdar preveč. Kake druge nege ne potrebujejo. Najlepše se podajo v posameznih grmih po tratih, na oglih gred in po rabatah. Kadar cveto, je treba grme nekoliko zvezati, ker jih sicer težko cvetje raztlači, da celó poležejo.

Potonk je premnogo vrst in sort. Ze pred več leti so nateli čez 600 vrtnih sort v vseh mogočih oblikah in barvah. Žal, da so to same tujke, odrejene večinoma v Franciji, Angliji in Ameriki.

Po teh državah so še vse drugače priljubljene nego pri nas. Imajo celo društva ljubiteljev potonk. Umevno je, da ima vsaka sorta tudi svoje ime; vsa ta imena so pa za vsakogar, ki ni več francoščine in angleščine, zelo težko umljiva, ker se drugače izgovarjajo nego pišejo. Zato jih tudi ne bomo navedli. Zadostuje naj, ako povemo, da imamo v glavnem dve skupini potonk in sicer **navadne** (domače) in **kitajske**.

Navadne potonke so pri nas že davno znane. Dobe se v rdeči, rožnati in beli barvi. Najbolj razširjene so rdeče. Mnogo lepše so **kitajske potonke**, ki se dobe v čistih, pa tudi v mešanih barvah. Prekrasne so čisto bele, rožnate, sinje-rožnate, rdeče, rumeče in v raznih me-

šanih barvah. Cveti so veliki, težki; cvetni lističi so mnogokrat drobno narezljani in tako nežni, kakor bi bili iz najfinejše svile. Večinoma imajo tudi močan in izredno prijeten vonj.

Mnogo redkejša in skoro še lepša nego navadna je **drevesasta potonka**. »Drevesasta« ji pravimo zato, ker ima olesenelo steblo, ki ostane živo tudi čez zimo in odvrže na jesen samo liste. Cvete mesec dni prej nego običajne potonke. Cvet je tako krasen, da ga vse občuduje. Tudi ta vrsta cvete v raznih barvah.

Potonke — zlasti drevesaste — so zelo drage rastline, ker je njih razmnoževanje precej težavno. Lepa rastlina stane kar 50 Din in še več. H.

Prašiči morajo redno ven na prosto

Da mladi prašiči lepo rastejo in se razvijajo, da ostanejo prešiči zdravi in sposobni zlasti za plemensko rejo, jim je treba nuditi poleg drugega čim več prilike za gibanje zunaj na prostem v svežem zraku in na solncu. Le prešiči, ki so vedno dovolj tudi zunaj na prostem, se dobro počutijo, se ohranijo zdravi in donosni. Prešiči, ki jih puščajo le malo ali nič ven iz svinjaka na prosto, zgubijo svojo odpornost ter postanejo občutljivi in zelo sprejemljivi za vsakovrstne bolezni, pa naj je svinjak še tako dobro in udobno urejen. Radi nezadostnega gibanja in skoraj neprestanega življenja le v svinjaku trpi in nazaduje zlasti plemenost prešičev, porodi so težji in pujski šibki in bolj slabega zdravja. Pri nas pa na splošno ne moremo govoriti o primerno urejenih svinjaki, pač pa je baš nasprotno res, zato pa je še toliko bolj potrebno, da spuščamo prešiče vsak dan čimveč na prosto — na v to nalašč napravljena in pripravljena tekališča.

Tekališča morajo biti vedno toliko velika, da se živali na njem lahko nemoteno gibljejo. Večkrat naletimo na tekališča, ki so premajhna in kjer morajo statj živali v globokem blatu in gnojnici. Taka tekališča so slaba in ne izpolnjuje svojega namena.

Najbolj primerno za prašičje tekališče je peščeno zemljišče, odkoder deževnica lahko hitro odteka ali se zgubi in ne more nastati blato, ker se tako

zemljišče tudi kaj kmalu osuši. Tako pripravnega in primerne zemljišča pa ne najdemo povsod, radi česar je treba mnogokrat napraviti tekališče tudi na srednje težki ali celo na težki zemlji. V taki zemlji se ob deževju ter spomladi in jeseni bolj drži vlaga in kaj lahko nastane blato. To je mogoče preprečiti le, ako navozimo in posujemo tako težko zemljo s peskom in pa da očistimo in odstranimo od časa do časa blato iz tekališča ter ga znova posujemo s peskom. Pred vsem pa je važno in neobhodno potrebno, da pri napravi vsakega tekališča skrbimo za primeren padeč ali strmec, da se deževnica lahko čimprej odteče in prav nikjer ne zastaja. Ker potrebujejo prašiči obilo apna za napravo kosti itd., storimo zelo prav, da spravimo tu pa tam na tekališče tudi nekoliko čiste zidne sipine, da prašiči lahko po njej rijejo in si iščejo rudninskih snovi. Tekališče ogradimo z leseno ograjo, ki je trdna in poceni, ker imamo v to potreben les skoraj vedno doma. V razdalji treh metrov utrdimo tričetrt metra globoko v tla primerno močne stebre, ki naj segajo približno poldrugi meter visoko nad zemljo. Na stebre pritrdimo ali pribijemo vodoravno v primerni razdalji ena od druge borove smrekove ali drugovrstne letve. V tekališču napravimo tudi drgalnik (čohalnik). V to svrhu zabijemo dva dovolj močna različno dolga stebra nav-

pično in približno meter narazen v zemljo. V zemljo prideta oba stebriča enako globoko, nad zemljo pa je daljši stebrič višje od krajšega, tako da dobi prečni tramič, ki ga pribijemo na stebriča, posevno lego. Dobro je, če stebriča in prečni tramič na notranji (drgalni) strani zarežemo ali nazobčamo, da se prašiči lahko ob zarezanem drgalniku bolj uspešno drgajo ali čohajo. Drgalnik mora biti vsekakor tako napravljen, da se ob njem lahko vsestransko lahko drgajo ali čohajo še majhni in veliki prašiči. Prašiči se poleti tudi zelo radi kopljejo zlasti ob vročih dneh. Zato bi ne smelo nikjer v tekališču manjkati kopališče. Ako je prilika, uredimo tekališče radi kopališča na takem mestu, da teče preko tekališča potok. Sicer pa napravimo betonasto kopališče, ki mora biti na eni strani bolj položno, da prašiči lahko gredo noter in ven iz kopališča. Dalje mora biti kopališče urejeno tako, da voda lahko doteka v njega in odteka iz njega, kadar ga hočemo izprazniti in osnažiti. Na tekališče spada tudi enostavna nizka pokrita koliba, kjer si poiščejo živali lahko zavetje pred neurjem in pekočim solncem. Tudi drevesna senca pride prašičem prav na tekališču. V ta namen lahko zasadimo na tekališče lipo ali kostanj. Drevesa pa je treba me-

ter visoko ograditi in zavarovati njih korenine proti prašičjem rilcem.

Kjer je posestvo bolj samo zase, tam ni težko urediti tekališča za prašiče in druge domače živali. Pa tudi v vaseh, kjer so posamezne hiše in druga poslopja že bolj na tesnem, se bo kljub temu našlo še toliko prostora, kakor hitro smo uvideli potrebo tekališča za prašiče. Če pa res ni mogoče napraviti tekališča poleg svinjaka ali drugega poslopja, se bo vedno našel tak prostor kje blizu. Večkrat se da v to porabiti tudi sadovnjak. Živali imajo tamkaj obenem tudi priliko, da se lahko nekoliko pasejo. Seveda moramo pri uporabi sadovnjaka za tekališče, sadna drevesa ograditi in jih zavarovati, da jim prašiči ne morejo škodovati. Tudi drugje lahko dobimo prostor za tekališče. Četudi je tekališče morda bolj oddaljeno od svinjaka, ni to prav nič hudega, ker se prašiči kaj kmalu privadijo na hojo v in s tekališča. Kjer sploh ni mogoče misliti pri najboljši volji na posebno tekališče, puščajmo prašiče večkrat na dan pa na domače dvorišče, da so vsaj nekoliko deležni dobrot dobro urejenega tekališča. Je pa tekališče neobhodno potrebna pritklina vsakega svinjaka. Na to bi ne smeli nikdar pozabiti pri uredbi ali gradbi novih svinjakov.

Manj razširjene trtne bolezni

V zadnji številki smo na kratko obdelali nekaj trtnih škodljivcev, ki nastopajo sicer navadno v manjšem obsegu, vendar so v stanu tупatam povzročiti precejšnjo škodo. Izmed trtnih bolezni so vinogradniku že dobro znane peronospora in oidij, saj že leta in leta proti njim škropi in žveplja. Razen teh je pa trta podvržena tudi raznim drugim boleznim, ki se sicer ne pojavljajo v takem obsegu kakor navedeni dve, vendar tупatam znatno zmanjšajo vinški pridelek. Potrebno je torej, da tudi nje spozna viničar, da se jih lahko ubrani. Med take bolezni na vinški trti prištevamo one, ki jih povzročajo glivice: rdeči palež ali smod, črni palež ali antraknoza in koreninska plesen; ter take, ki jim je kriva pomanjkljiva prehrana: fiziološke bolezni: bledica ali kloroza, metličavost in rapavost ali gobavost.

Rdeči smod ali rdeči palež je glivična bolezen, ki nastopa navadno le na spodnjih listih. Pri belih trtnih sortah listi najprej porumene, pri črnih vrstah pa najprej pordeče, nato se posuše in odpadejo. Po rdečem smodu povzročena škoda je lahko večja kakor pri peronospori, zlasti če že julija meseca odpade vse listje; tedaj grozdje ne more dozreti, pa tudi les za prihodnje leto se ne more razviti. To bolezen zakrivi večinoma neprimerna prehrana trsa in grozdja; nadalje malo rodovitna zemlja, nagla sprememba mokrega in suhega vremena, menjava hladnih in vročih dni in druge take neprilike. Glivica te bolezni živi in deluje v notranjosti listov ter prezimi v odpadlem posušenem listju. Spomladi se razvije in razmnoži pri nižji toploti, celo izpod 10 °C, kot pa peronospora, ki potrebuje za svoj razvoj najmanj 13 °C. Zato tudi nastopa

pred njo in maramo začeti borbo proti njej prej nego proti peronospori.

Rdeči smod preprečujemo, če zemljo okopavamo le ob suhem vremenu in jo krepko gnojimo; dalje če jeseni vinograd globoko prekoplamo in spravimo v zemljo vse odpadlo listje. Zatiramo pa bolezen s škropljenjem z galično-apnenno brozgo, ki pa mora biti najmanj 1%-odstotna. Škropiti proti njej pa začnemo že v prvi polovici maja, pozneje pa obenem z zatiranjem peronospore.

Črni palež ali antraknoza je v naših vinogradih zelo razširjena glivična bolezen, ki pa navadno ne napravi prevelike škode. So pa nekatere lege in nekatere trtne sorte, kakor mozlavec, muškat in portugalka, ki radi nje precej trpe. Ta bolezen se začneja tako, da se na trsnem listju, ki ga napade črni palež, pojavijo črne pike. Po teh znakih ga često imenujejo tudi črni pikee. Pozneje postanejo listi marogasti, nato ovne in se posuše. Glivica prodre v listno staničje, pa tudi v jagode, ter jih uničuje, zato izgleda trta kakor osmojena. V deževnih letih nastopa močnejše nego v suhih.

Dokler antraknoza še ni močno razširjena, jo je lahko zatirati s škropljenjem z modro galico. Če je pa že močnejše razvita, to sredstvo ne učinkuje več. Najuspešnejše se je ubrati z železno galico, s katero namažemo trtne dele, preden trta spomladi odžene. Za napravo take raztopine vzamemo 50 kg železne galice, postavimo jo v sod, pri-

lijemo z 1 kg žveplene kisline in vse skupaj s 100 litri tople vode. S to raztopino namažemo vse trtne dele dvakrat in sicer februarja in marca meseca, pri čemer moramo paziti, da očeš ne pokvarimo. Tam, kjer redno škropimo z modro galico, se ta bolezen le redkokdaj pojavlja, ker je ta dobro obrambeno sredstvo proti njej.

Koreninska plesnoba je bolezen korenin, ki jih napade posebna glivica plesni. Na koreninah se pojavijo bela zoperno dišeča vlakna plesni, podobna lasem in štrenam. Na napadeni trti porumenijo listi in poganjki in trta hira, ker je naravna prehrana ovirana. To bolezen zanesemo v vinograd navadno s ključi, ki imajo predolg dvoleten les, dalje z grubanjem starih trt ali pa, če pri obnovi vinogradov nismo odstranili vseh korenin iz zemlje. Včasih jo zanesemo tudi z nastiljem iz gozda. Metoma nastopi slično kakor trtna uš, ker se v krogu širi na trte in jih uniči.

Koreninsko plesen zatiramo na ta način, da izkopljemo napadene trte s koreninami vred in jih sežgemo. Se uporabljajo kolje spodaj obžgemo ali namočimo v 15-odstotni raztopini zelene galice. Zemljo lahko razkužimo tudi z žveplenim ogljikom, vendar moramo z njim previdno postopati, ker je zelo strupen in vnetljiv. Da zemljo popolnoma razkužimo, jo pustimo par let prazno, oziroma jo zasejemo z njivskimi rastlinami, dokler koreninska plesen popolnoma ne izgine.

(Dalje prihodnjic)

Oskrba nesnih gnezd

Vedno želimo, da nam znesejo kokoši čim več jajc s povsem snažno in nepoškodovano lupino. Pa kolikokrat naleti gospodinja v nesne gnezdu na jajca, ki so onesnažena ali pa imajo kako razpoko ali kako drugo poškodbo na lupini. Onesnaženo lupino je mogoče še kolikortoliko očistiti, ni pa mogoče popraviti pokvarjene lupine. Jajce s poškodovano količakaj vdrtlo ali drugače poškodovano lupino na splošno ni več sposobno za prodajo in tudi ne za vlaganje ali konserviranje, temveč le za skorajšnjo uporabo v domači kuhinji. Če prinesemo z gnezda onesnažena ali kakorkoli poškodovana jajca, zvrnemo kaj radi vso krivdo na kokoši. Taka ob-

dolžitev pa ne zadene toliko kokoši, pač pa največ nas same, ker se ne potrudimo, da bi bila nesna gnezda v redu.

Da obvarujemo jajca pred onesnaženjem in poškodbami na gnezdu, mora biti pred vsem tukaj dovolj nesnih gnezd. Na vsakih 4 do 5 kokoši naj pride eno nesno gnezdo. Dalje je treba nesna gnezda redno oskrbovati. Vsaj dvakrat, še boljše pa večkrat v letu jih moramo prav temeljito presnažiti. Z vseh delov vsakega gnezda moramo najprej ostrgati prisušeno blato in po-čistiti to obenem z vso drugo nesnago ven iz gnezda. Nato dobro pomijemo in zmijemo vsa gnezda z vročim lugom, kateremu pridamo tudi nekoliko kapljic

kakega razkužil» (izola kreolina). — Končno gnezda se pobelim zapnjenim beležem, ki naj pride in seže pri beljenju v vse gnezduje špranje ali razpoke in sklade, da uničimo mrčes, ki se najrajši tamkaj skriva. Ko se osnažena in pobeljena nesna gnezda dobro osušijo, ji poprašimo na dnu z žveplenim cvetom (prahom) in denemo v nje nekoliko sena.

Ako je dovolj nesnih gnezd na primerenem prostoru v kurniku in redno skrbimo za njih snažnost, bo pri znesenju le malokatero jajce še onesuaženo ali poškodovano na lupini. Pri zadostnem številu vedno snažnih nesnih gnezd na primerenem mestu tudi nimajo kokoši nobenega pravega vzroka več, da bi zalegale jajca, kar se sicer le kaj rado zgodi. I. P.

Rejci malih živali

Težka gospodarska stiska današnjih dni vpliva danes najtežje predvsem na malega človeka, ki si skuša lajšati svoj položaj in brezposelnost na hvalevreden način s tem, da goji male živali, predvsem koze, ovce, kunce, perutnino itd., kar mu nudi sicer skromen ali gotov dohodek.

Za pospeševanje reje malih živali se ustanavljajo v zadnjem času po naši banovini samostojna društva, ki so velikega pomena, tako strokovnega kakor socialnega. S strokovnega stališča skrbijo ta društva za širjenje umne in dobičkanosne reje malih živali, v socialnem oziru pa se udeležujejo na ta način, da dele med svoje revne člane brezplačno koze, ovce, perutnino, kunce itd. v smislu svojih pravil. Teh društev imamo v Dravski banovini 23 in se še vedno ustanavljajo nova z istimi nameni in cilji.

Vso organizacijo vodi list mesečnik: »Rejec malih živali«, ki ga izdaja šol. upr. Inkret Alfonz iz Šenkovega turna pri Ljubljani. List je glasilo prej ome-

njenih društev. V drugem letu izhajanja je dosegel naklade 2000 izvodov mesečno. Poleg strokovnih člankov iz vse panog reje malih živali objavlja list tudi dopise, zanimive zgodbe, uganke in smernice ter razpisuje lepa darila za točne plačnike lista.

To delo se bo sedaj še bolj združilo in pokazalo v skupnem nastopu vseh teh društev, ki ustanavljajo: »Zvezo društev rejcev malih živali Dravske banovine. Zveza vodi vse strokovno delo v tej panogi malega gospodarstva, daje smernice sistematskemu delu za povzdigo umne reje malih živali, prireja vsako tretje leto razstavo malih živali, na kateri tekmujejo v Zvezi včlanjena društva, skrbi za strokovno literaturo, prireja vsakovrstne tečaje in vodi stike z ostalimi podobnimi organizacijami v državi in izven nje. Ne bomo navajali nadaljnjih podrobnosti, pač pa moramo pribiti dejstvo, da so taka društva v današnjih časih na mestu in je prav, da jih naša oblast tudi podpira.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Otroci

Mati lahko začne uvajati otroke v gospodinjske posle že zelo zgodaj, čim prej, tem bolje. Govorimo pa namenoma o otrocih in ne samo o deklicah, ker hočemo opozoriti na to, da je prvi predpogoj za uspeh, da uvajamo v hišna dela otroke obojega spola, dečke in deklice. Dokler bodo morale pomagati v gospodinjstvu samo deklice, toliko časa se bodo čutile nekako zapostavljene, gospodinjsko delo pa bo veljalo za manj vredno, manj upoštevano

in seveda tudi manj zaželeno. Zato tudi ni čudno, da naletimo večkrat na deklice, ki do praktičnega hišnega dela ne kažejo posebnega veselja, ter se ga le nerade ali posili lotijo. Razen tega kar smo že povedali, so odporu proti gospodinjskemu poklicu vzrok tudi razne napake, ki jih zagreši mati pri uvajanju v gospodinjstvo. Dostikrat se n. pr. dogodi, da čutijo otroci nekak odpor le proti nekaterim gospodinjskim opravilom. Ako torej opazimo, da otrok za to ali ono opravilo ne čuti veselja, ga ne silimo ravno k tistemu delu, am-

pak mirno pustimo, da nam pomaga tam, kjer ga bolj veseli. Z napačnim siljenjem k zopernim opravilom pa samo povečamo odpor, in otrok lahko izgubi prav vse veselje do gospodinjstva sploh. Pozneje mu ob ugodni priliki lahko pojasnimo, da so vsa hišna dela važna in da gospodinja ne more v tem oziru dosti izbirati. Ko otrok malo odraste in ima več razumevanja za gospodinjstvo, navadno tudi odpor proti kakim opravilom preneha. Druga napaka je ta, da pustimo otrokom pri hišnem delu premalo samostojnosti. Otroku ni všeč, če mora samo tu ali tam za trenutek pustiti svoje delo ali igranje in priskočiti na pomoč, ampak želi čisto samostojno opraviti kako večje delo. V takem primeru prepustimo otroku, kako delo, ki mu je primerno, da ga napravi sam. V splošnem matere glede gospodinjstva vse preveč ukazujejo. Samo kratka, vsak dan se ponavljajoča povelja in opomini nič ne pripomorejo k pouku gospodinjstva.

Pa tudi vsak čas ni primeren za nvaianje v gospodinjstvo.

Če se nam slučajno zelo mudi in je treba zaradi tega hitro skuhati in hitro pospraviti, tedaj to ni čas, ko bomo vpregli v delo otroka in še posebno ne, če smo vrhu tega tudi slabe volje in nerazpoloženi.

Otrokovo delo pa moramo znati ceniti, in nekoliko več pohvale je boljše, nego premalo. Ves pouk gospodinjstva pa je odvisen tudi od tega, kako je urejeno domače gospodinjstvo. Slaba razdelitev dela, pretirano hitenje ter nered v stanovanju, ne morejo dati dobrega zgleda. Otrok dobi o gospodinjstvu dostikrat čisto napačno sliko in zato ne želi priti nekoč na materino mesto. Zato je tudi razumljivo, da se zdi naši ženski mladini večina drugih poklicev lepših in boljših. Ako pa začne mati z uvajanjem v gospodinjstvo zgodaj in na pravičen, neprisiljen način, tedaj in otrokom pozneje mnogo koristi, tako dečkom kakor deklicam. Š. H.

KUHINJA

»Polžki« za juho. Za testo rabim četrť litra moke, za oreh surovega ali kuhane masla, en rumenjak in eno celo jajce. Dobro pogneteno testo pustim nekaj časa počivati. Potem testo raz-

režem na koščke. Koščke posvajkam z dlanjo in prsti v za prst debelo kačico, ki jo razrežem na za fižol debele koščke ter vsakega zase ob zato pripravljeni deščici podrgnem tako, da se oblikujejo zaokroženi polžki. Deščica ima podolgoma urezane majhne robove. Polžke zakuham na vreli juhi. Kuham jih 8 do 10 minut.

»Polžki« kot samostojna jed. Za to lahko porabim obrezke vlečenega testa. Obrezke zgnetem skupaj ter postopam z njimi ravno tako, kot pri polžkih za juho. Ko so gotovi, jih skuham v obilnem slanim kropu. Kuhane odcedim, stresem na krožnik ter zabelim s surovim maslom, v katerem sem zarumenila drobtinice. Kot pridatek dam salato ali kislo zelje ali kislo repo, lahko pa tudi posiljeno zelje ali repo.

Jajčna jed s sardelami. Plitvo porcelanasto skledo namažem s surovim maslom ter vlijem vanjo tri žlice kisle smetane. Nato ubijem troje jajc eno poleg drugega. Površino jajc potresem z osnaženo in dobro sesekljano sardelo z žlico drobno zrezanega drobnjaka in z žlico drobtin. Vse te snovi polijem še z žlico razpuščenega surovega masla. Potem postavim skledo z jajci za deset minut v pečico. Na mizo dam po juhi v isti skledi, v kateri so se pekla jajca.

Zelenjavini cmoki. V mrzlo mleko namočim dve žemlji. Namočene ožmem ter denem v skledo. Na masti pražim drobno zrezano čebulo, sesekljani zelen peteršilj, špinačo, kislico in krebujco. Sesekljanih zelenjav naj bo vseh skupaj za dobre pest. Te snovi primešam žemljicam, pridenem še eno stepeno jajce, pest drobtin, malo soli in pol žlice moke. Nato iz tega testa oblikujem cmoke, jih pristavim na vrelo vodo ter kuham 10 do 12 minut. — Lahko pa napravim iz tega testa podolgasto klobaso, jo zavijem v prtč, povežem z vrstico in skuham v osoljeni vreli vodi. V krpi naj vre klobasa 20 do 25 minut. Klobase razrežem na za prst debele rezine, emoke razpolovim, oboje pa zabelim s surovim maslom, v katerem sem razbelila nekaj drobtin.

Časnikarsko poročilo. Bogatega moža so našli v njegovem stanovanju umorjenega. Lokalni list je poročal o tem med drugim sledeče: Za srečo je bil umorjenec deponiral denar in dragocenosti v banki, tako, da ni utrpel nobene škode.

GOSPODARSKE VESTI

DENAR

g Ljubljanska borza. Promet v zadnjih tednih je bil bolj pičel. Zadnje dni so tuje valute nekoliko popustile, le grški boni so se dvignili. V zasebnem prometu so kupčevali z angleškim funtom po 234.85 Din, z avstrijskim šilingom po 8.75 Din, s špansko pežeto po 6.20 Din in z grškimi boni po 0.36 Din. Uradni tečajji so bili: angleški funt 216.32 Din, 1 ameriški dolar 43.46 Din, 1 holandski goldinar 29.59 Din, 1 nemška marka 17.63 Din, 1 švicarski frank 14.27 Din, 1 belgijski belga 7.45 Din, 1 italijanska lira 3.62 Din, 1 francoski frank 2.88 Din, 1 češka krona 1.83 Din.

CENE

g Žitni trg. V zadnjih dneh se je položaj na žitnem tržišču nekoliko spremenil. Vsled ugodnejše presoje žetvenih izgledov in vsled vesti iz Češkoslovaške, da je tam računati na izredno ugoden pridelek pšenice tako, da jo bo ta država celo izvažala, je povzročilo slabše razpoloženje na žitnem trgu, vendar so cene zaenkrat ostale neizpremenjene. Trgovina pa je mrtva. Kupuje se le potom občin z »uputnicami« zlasti moko in koruzo ter tako polagoma izločuje legalno trgovino, ki ima vedno manj posla. — Na ljubljanski blagovni borzi je bilo v zadnjih dneh več ponudb po naslednjih cenah: pšenica bačka 78 kg težka po 140—145 Din, banatska 139—142 Din, oves slavonski 107—109 Din, koruza bačka 73—75 Din, banatska 72—74 Din. Moka bačka 235—245 Din, banatska 230 do 240 Din, bačka štev. 2 po 210—230 Din, bačka štev. 5 po 190—200 Din, otrobi bački 100—105 Din.

g Tržišče s perutnino. V zadnjem času se je položaj v prometu s perutnino izboljšal in cene rasejo tako na domačem kakor na inozemskem trgu. Nemčija plačuje kokoši po 15—17 Din kg franko Salzburg in po 20—22 Din kg piščance. Vzlic tem ugodnim cenam se naš izvoz v Nemčijo ne more razviti, ker morajo izvozniki čakati na plačilo 6 do 9 mesecev. — Italija plačuje kokoši po 3.20 lir in piščance po 4—4.20 lir kg franko vagon Postojna. — Na domačih tržiščih je povpraševanje vedno večje

in cene kokošim se dvigajo. Izvozniki plačujejo piščance franko svoje skladišče po 14—16 Din kg. Te cene so precej visoke, pričakuje se pa njih padec, ker prihaja vedno več blaga na trg.

g Cene sirovim kožam. Povpraševanje po sirovih kožah je vedno bolj živahno, ker je dobava iz inozemstva otežkočena. Tovarne usnja plačujejo za 1 kg sirove kože naslednje cene: goveje sveže 10.50—10.75 Din, goveje soljene 11.50—12 Din, telečje sveže 15—16 Din, telečje soljene 16—17 Din; ovčje po 20—25 Din ena. Pri nadrobnem nakupu potom nabiralev po deželi so cene primerno nižje.

g Kupčija z jajci. Cene jajcem so se nekoliko popravile, ker je po njih več povpraševanja in manj ponudb. Izvozniki jih plačujejo debele po 37—40 par eno, drobnejše pa po 27—30 par. V Sremski in Bački so cene za mešano blago po 32—35 par eno. — V prvih štirih letošnjih mesecih smo izvozili 460 vagonov jaje v vrednosti 40 milijonov Din. Sedaj izvažamo največ v Nemčijo in v Švico.

RAZNO

g Izgledi letine pšenice. Stanje pšeničnih posevkov je sedaj zadovoljivo, ker je zadnje deževje ugodno vplivalo na njih razvoj, da so se po slani lepo popravili. Vendar je škoda v nekaterih občinah še precej znatna in znaša celo 40—45 odstotkov, v drugih 15—20, v nekaterih pa le 5 odstotkov. V celoti pričakujejo enako letino kot lani ali pa le neznatno manj in sicer okrog 18.5 milj. met. stotov. K temu pa treba prišteti še zaloge iz lanskega pridelka, ki jih cenijo blizu 1.5 milj. stotov, tako da nam bodo za izvoz preostajale precejšnje količine. Domači konzum pšenice stalno pada, ker ga izpodriva cenejša koruza; tudi se niso še prav nič izboljšale gospodarske razmere našega prebivalstva, da bi lahko računali na zvišanje konzuma. Po teh računih bi nam v bodoči kompaniji preostajalo za izvoz 2—2.5 milj. met. stotov, t. j. 20 do 25.000 vagonov pšenice.

Prepozna košnja ti vedno da obilo slame pa manj sena.

PRAVNI NASVETI

Dolžnosti gospodarja napram najemniku J. L. Š. Oddali ste v najem posestvo z gospodarskimi poslopji. Z najemnikom ste se dogovorili med drugim tudi za popravo slamnate strehe, ako bi kje ne držala. Sedaj je vihar raztrgal velik kos sicer še dobre strehe. Vprašate, kdo je dolžan popraviti streho, gospodar ali najemnik? — Najemnik je dolžan, da oskrbi vsa manjša popravila na gospodarskih poslopih, v kolikor posestvo samo nudi zato potrebna sredstva (slama, les). Če je pa vsled vremenskih nepravil nastala večja škoda, n. pr. vihar je odkril streho, porušil kozolec itd., potem mora najemnik o tem takoj obvestiti gospodarja, ki je dolžan vse to dati popraviti, da lahko najemnik še nadalje more uživati v najem vzeto posestvo. Če gospodar ne bi hotel dati izvršiti taka, neobhodno potrebna popravila, jih pa lahko napravi najemnik na račun gospodarja, vendar mora svoje stroške za taka potrebna popravila uveljaviti najkasneje tekom 6 mesecev po končanem najemu, sicer je tožba zastarana.

Oskrbovanje posestva Amerikanca J. M. Z. Pred 15 leti je odšel bratranec v Ameriko in vam izročil skrb za njegovo posestvo, ki je do polovice njegovo, do polovice pa od njegovega očeta, ki je takrat že bil v Ameriki. Pred tremi leti je umrl bratranec oče v Ameriki. Dosedaj se še nihče ni oglasil za dediča. S skrbstvom za posestvo imate precej potov in stroškov in vprašate, na kakšen način bi prišli do svoje nagrade, ker se iz Amerike nihče ne oglasi. — Svetujemo vam, da pri domačem sodišču predložite, da se vrši zapuščinska obravnava za zapuščino bratrančevega očeta. Pri tej obravnavi boste zahtevali tudi vaše dosedanje stroške, ki vam jih bo sodišče priznalo. Ravne tako imate pravico tudi od svojega bratranca zahtevati primerno nagrado za vaš trud.

Neupravičeno nezaupanje. J. M. R. Po nekem zastopniku ste kupili leta 1928 neko srečko. Plačali ste jo v obrokih. Poleg obrokov ste plačali še poseben znesek kot kontrolno pristojbino. Banka je propadla. Naslednica banke vam je sporočila, da plačajte njej neki znesek za kontrolno srečko za tri leta. Vi pa niste zaupali in vprašate, kam se lahko obrnete za pravo pojasnilo. — Svetujemo vam, če ne zaupate kaki poslovalnici kontrole nad svojo srečko, da se pač sami ali kdo drugi za vas vsako leto enkrat zglaš v kakšni banki, kjer imajo tiskane sezname izžrebanih srečk, ter da pregledate, če je vaša št. vilka iz-

žrebana. V banki boste tudi zvedeli, koliko je sedanja dnevna cena vaše srečke. Če stanujete daleč od mesta in nimate drugače opravka v mestu je ipak cenejše, če zaupate poslovalnici kontrolo nad vašo srečko, t. j., da jo vodi v evidenci in po vsakem žrebanju vas obvesti, če ste ali če niste zadeli dobitka.

Neupravičena uporaba poti. J. B. S. Z. Vaš mejaš je začel uporabljati pot čez vaše posestvo, da spravlja seno in drva. Njegovi predniki so vozili po drugi poti. Mejaša ste opominjali, da ne sme voziti po vašem, pa se za to ne zmeni. Vprašate, če lahko postavite tablo z napisom, da je to strogo prepovedana pot. — Če sosedu branite vožnjo bodisi z besedami ali pa s svarilnim napisom, da je prepovedana pot, potem sosed, tudi če bi 30 let vozil po vašem, ne bi mogel služnostne pravice priposestvovati, ker ni vozil nemoteno, ampak vedno proti vašim ugovorom. Če vam dela sosed z vožnjami še škodo, ga lahko za povzročeno škodo posebej tožite. Če ne bo nehal voziti, ga lahko tožite.

Oče in hči. J. T. Imate več otrok od treh mater, ker ste tretjič oženjeni. Hči od druge matere je od otročjih let živela pri starših vaše druge žene. Sedaj ima priliko, da se omoži. Prosila vas je, da ji daste nekaj dote. Vi ste to odklonili in zahtevate, da pride za par let in da ji boste potem dali. Zahtevate tudi od staršev vaše druge žene, da plačajo nekaj tisoč dinarjev za hčerkino delo. Vprašate, če se vam more hči upreti, da ne pride domov, če lahko zahtevate od staršev njune matere plačo in če vas more kdo prisiliti, da ji daste doto. — Povedati vam moramo odkrito, da vaše postopanje ni umestno in ni takšno, kakor mora biti postopanje skrbnega očeta napram svojemu otroku. Če ima hči priliko, da se omoži, čemu ji branite, ako fantu nimate ničesar slabega očitati. Ako je polnoletna, se bo lahko brez vašega dovoljenja omožila; če pa je še mladoletna, se pa hči lahko obrne na sodišče, ki ji lahko dovoli možitev tudi proti volji očeta. Kar se tiče dote, je očetova zakonita dolžnost, da da hčeri doto. Če tega ne stori prostovoljno, se hči lahko obrne na sodišče in nato sodišče določi, koliko mora oče dati dote, ki se v skrajnem slučaju lahko tudi prisilno iztirja. Hči ima pravico zahtevati primerno plačo za svoje delo, ako ji niso delodajalci iste dali. Zahtevati pa mora plačo sama in tudi če je mladoletna ima to pravico. Če je hči polnoletna, je oče ne more prisiliti, da se vrne k njemu. Sicer pa menda tudi nimate utemeljene razloge, da hčer, ki je preskrbljena, silite domov, ko imate vendar poleg nje še šest otrok.